

Datum 2025-09-23
Diarienummer 2025-13844

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.dl@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft (SOU 2025:64), LI2025/01164

Miljöförvaltningens synpunkter

Förvaltningen instämmer i att det finns stora utmaningar i dagens livsmedelskontroll i delar av landet och att det finns behov av förändring. Förvaltningen ställer sig positiv till att utredningen har genomförts. Utredningen är omfattande och alla förslag påverkar inte nämnden, varför förvaltningen väljer att svara utifrån nämnden ansvarsområde livsmedelskontroll.

Förvaltningens sammanfattande bedömning är att utredningens förslag inte är tillräckligt utrett för att fatta beslut om en så stor förändring som ett eventuellt förstatligande av livsmedelskontrollen innebär.

Flera områden i utredningen behöver utredas vidare innan man beslutar om ett eventuellt förstatligande av livsmedelskontrollen.

En reform av den kommunala livsmedelskontrollen kap 17.5

Förvaltningen bedömer att flera av de fördelar som utredningen menar uppstår vid ett förstatligande av livsmedelskontrollen är stordriftsfördelar som kommer av att en större organisation genom sin storlek får tillräckliga resurser i ekonomi, personal och kompetens. Det finns idag flera kommunala myndigheter med större resurser som har just dessa fördelar och som är välfungerande. Att bygga en helt ny myndighetsstruktur för livsmedelskontroll är en stor och kostsam förändring. Förvaltningen bedömer att utredningen inte tillräcklig omfattning har prövat andra alternativ till organisering, som skulle ge dessa fördelar, än att förstatliga kontrollen. Förvaltningen anser att detta behöver utredas mer.

Förvaltningen bedömer att utredningen inte speglar hela sanningen kring dagens livsmedelskontroll, bland annat är NKI (Nöjd Kund Index) för livsmedelskontrollen generellt sett högt i kommunerna. Det finns inom den kommunala kontrollen exempel på organisationer som fungerar mycket bra ur kontrollsynpunkt och som har höga NKI-siffror. I utredningen saknas en analys om varför dessa organisationer fungerar bra och om det är möjligt att reformera kontrollen med dem som utgångspunkt. Utredningen behandlar kommunal livsmedelskontroll som en helhet, vilket den inte är.

En centralisering av kontrollen i livsmedelskedjan kap 18

Enligt utredningen kommer antalet myndighetskontakter att minska för livsmedelsföretagen genom införandet av en statlig kontrollmyndighet som ersätter nuvarande kommunala myndigheter. Samtidigt kvarstår kommunens ansvar för annan tillsyn över samma företag, exempelvis inom områden som tobak, alkohol, köldmedia, avfall och hälsoskydd. Förvaltningen bedömer att för majoriteten av lokala livsmedelsföretag, i Göteborg, skulle antalet myndighetskontakter inte minska utan i bästa fall vara lika många som idag, jämfört med dagens samordnade kontrollstruktur där kommunen är företagets myndighet inom samtliga uppräknade kontrollområden.

Livsmedelsverket får ansvar för livsmedelskontrollen 19.1

Utredningen utgår från att kommunal kontrollpersonal kommer flytta över till Livsmedelsverket vid en organisationsändring. Förvaltningens bedömning är att det vid ett förstatligande finns en risk att den personal som idag arbetar med livsmedelskontroll på andra myndigheter inte följer med till den nya organisationen, särskilt i de mindre kommunerna där personal har delad tjänst. Det skulle innebära en förlust av kompetens och erfarenhet. Det finns redan idag svårigheter att rekrytera personal med tillräcklig kompetens till livsmedelskontrollen vilket betyder att en centralisering innebär en stor risk för kompetensförlust i kontrollverksamheten. Risken med att personal väljer att sluta vid en organisationsförändring är inte analyserad i tillräcklig omfattning i utredningen och förvaltningen anser att den behöver belysas mer utförligt. Utredningen pekar vidare på att det finns brist på kvalificerad kontrollpersonal, särskilt i vissa delar av landet. Som en delösning på problemet nämns att kontrollpersonalen kan ha hemmet som arbetsplats och arbeta mer digitalt. Baserad på våra erfarenheter ställer sig förvaltningen tveksam till denna lösning. Arbetet tenderar att bli ett ensamt för den enskilde tjänstemannen, samordning och kalibrering av arbetssätt blir svårare för myndigheten. Dessutom försvåras möjlighet att stötta kollegor vid särskilda händelser när avstånden blir större. Att förlägga arbetsplatsen till hemmet kan också försvåra möjligheterna för ansvarig chef att säkerställa en god arbetsmiljö för sina medarbetare, speciellt om medarbetaren bor och verkar i ett geografiskt område där man arbetar nära tillsynsobjekten men långt ifrån kollegor.

Vid ett förstatligande förlorar kommunen inflytande över hur livsmedelskontrollen bedrivs. Det minskar således möjligheten för lokalpolitiker att påverka det lokala företagsklimatet. En stor del av den kommunala livsmedelskontrollen har höga NKI-siffror (Nöjd Kund Index) vilket indikerar att många företag är nöjda med den service som de lokala kontrollmyndigheterna levererar.

Utredningens tidsram är för kort kap 19 och 25

Förvaltningen bedömer att tidplanen för när förslaget eventuellt ska träda i kraft behöver utredas mer. Innan en övergång eventuellt blir aktuellt behöver samtliga steg i en flytt vara kartlagda och möjliga att genomföra inom ett realistiskt tidsspann. Ett fungerande verksamhetssystem behöver tas fram vilket är en förutsättning för att kontrollen ska fungera. Riskbedömning för driftstörningar vid en övergång behöver finnas. Planer och beredskap i den händelse att övergången inte sker enligt plan behöver tas fram och beskrivas.

Förvaltningen bedömer att utredningens tidsplan för ett genomförande är alldeles för kort då det kan uppkomma problem vid en för snabb övergång, bland annat behöver en helt ny organisation byggas, lokalförsörjas och ett nytt gemensamt verksamhetssystem utformas.

Konsekvenser för kommuner kap 26.5

Det behöver också utredas mer hur ett eventuellt förstatligande av livsmedelskontrollen påverkar andra tillsynsuppdrag som utförs av kommunen, då tjänstemän i mindre kommuner ofta har delad tjänst med andra tillsynsuppdrag utifrån annan lagstiftning. Förvaltningen anser också att det behöver utredas mer kring den ekonomiska kostnaden för kommunen vid eventuell övergång till stat och hur en kompensation ska beräknas.

Utredningens kostnadsberäkningar kap 26.11

Det behöver vidare utredas mer gällande vilken ekonomisk påverkan denna förändring får för livsmedelsföretagen efter en eventuell övergång till statlig organisation. Det går inte att utläsa om företagens avgifter för livsmedelskontroll kommer att öka, minska eller ligga kvar på nuvarande nivå efter en organisationsförändring. I nuvarande system är timavgiften för livsmedelskontroll lägre hos kommunala kontrollmyndigheter jämfört med Livsmedelsverket. Förvaltningen anser att beräkningarna i utredningen över kostnadstäckning för livsmedelskontrollen behöver analyseras vidare.

Ärendet har handlagts av:

Helen Eriksson
Enhetschef

E-post: helen.eriksson@miljo.goteborg.se
Telefon: 031-368 37 56